

научно-
производственный
журнал

НАУКА

1 март
2016

<i>Шаматова Б.А.</i> Мемлекеттік тілді мамандыққа сай кәсіби бағытта оқыту.....	260
<i>Шаханова Р.А., Шоқанова Р.Д., Алькеева С.М.</i> Эффективна ли инновационная модульная образовательная технология и можно ли применять в высшей школе?.....	262
<i>Шульц О.Г.</i> Международная академическая мобильность и проблемы ее реализации в РФ.....	265

ТОЧНЫЕ И ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

<i>Арыстанова А.Н., Кутжанова К.Ж., Курманова А.Ф., Пустолайкина И.А.</i> Аминқышкылдардың рК _a мәнін квантты-химиялық әдістермен зерттеу.....	269
<i>Баганов Н.А., Бехтольд Т.Г.</i> Концепция диагностирования техники в Республике Казахстан.....	271
<i>Молдабекова А.Ж., Акмурзин Э.</i> Создание навигационного файлового менеджера для операционной системы windows.....	273
<i>Молдабекова А.Ж., Амантаев А.</i> Проектирование развивающей игры для учеников начальных классов.....	275
<i>Молдабекова А.Ж., Есентайқызы А.</i> Гроп технологиясы бойынша қостанай қаласының рұқсат желісі жобалауы.....	277
<i>Молдабекова А.Ж., Сейдахметова С.</i> Жезқазған қаласында g-mpls 3 кезеңнің транспорттық желісін жобалау.....	279
<i>Понамарев В., Дарибаева С.А.</i> Экспериментальные исследования и техническое творчество в пакетах трехмерного моделирования.....	281
<i>Рыспаева А.К., Галыба Н.</i> Моделирование процесса поддержки климатических условий.....	283
<i>Рыспаева А.К., Ескалиева Б.</i> Реализация технологии NFC для автоматизации бесконтактных платежей.....	284
<i>Рыспаева А.К., Сальник А.Ю.</i> Система дистанционного сбора информации в SCADA-среде для ао «ССГПО».....	285
<i>Рыспаева А.К., Сарин Д.</i> Проект учета расхода газа на ГРП технологического процесса.....	287
<i>Султанова М.Ж., Чаканова Ж.М., Абдрахманов Х.А., Шаймерденова П.Р., Боровский А.Ю., Сагындыков У.З.</i> Эффективность очистки масличных культур в зависимости от способов очистки и засоренности.....	288
<i>Хаймұлдинова А.К., Есжанов Г.С., Фахрудинова И.Б.</i> Ақмола облысының уран өндіретін аймақтарының радиологиялық ластануы суға, өсімдікке, топыраққа, мал өнімдеріне әсер етуін талдау.....	290
<i>Хасенов А.А., Герауф И.И.</i> Автомата подачи звонка «электроника».....	293
<i>Чиркова Л.В., Омирбек А.У.</i> Полупроводниковые приборы на управляемых электрических неустойчивостях.....	295
<i>Чаканова Ж.М., Султанова М.Ж., Абдрахманов Х.А., Шаймерденова П.Р., Боровский А.Ю., Сагындыков У.З.</i> Анализ производства масличных культур в Казахстане.....	297

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

<i>Абдрахманова А.Д.</i> Развитие предпринимательства в сфере услуг (на примере салона красоты).....	299
<i>Байболов А.Е., Жунисбекова Г.Е.</i> Кәсіпорындарды дағдарысқа қарсы басқару мүмкіндіктері.....	302
<i>Байзақова Г.Г.</i> Қазақстандағы бәсекеге қабілетті мал шаруашылығы дамуының жетістіктері және проблемалары.....	304
<i>Воропоовский Б.И.</i> Глобальные тенденции развития образовательных услуг.....	305
<i>Воропоовская З.С.</i> Формирование системы экологического аудита в сельских территориях.....	309
<i>Guzun Stela</i> Essence and conditions for the development of the management teams within the enterprises from republic of Moldova.....	313
<i>Гарипова Л.В.</i> Влияние конкурентных стратегий предприятий АПК на развитие конкурентной среды рынка.....	315
<i>Гапбасова Э.Ж.</i> Өнімнің бәсекеге қабілеттілігін арттырудағы тизерлі жарнаманың рөлі.....	319
<i>Данилова И.А., Спиридонова А.В.</i> Влияние ассортиментной политики на результаты деятельности предприятия.....	321
<i>Досов Н.К.</i> Денежно-кредитная политика в современных условиях развития Республики Казахстан: реалии и перспективы.....	323
<i>Досов Н.К.</i> Особенности денежно-кредитной политики в современных условиях.....	326
<i>Ержанова Г.Е.</i> Роль государства в совершенствовании консалтинговой деятельности в Казахстане.....	328
<i>Жазықбаева Г.К.</i> Экономический рост как основа активизации инновационной деятельности в Казахстане.....	332
<i>Жахеева М.Б., Сабиева Г.М.</i> Анализ состояния сельского хозяйства Костанайского района.....	334
<i>Жахеева М., Сабиева Г.М.</i> Перспективы развития аграрного сектора Костанайского района.....	336
<i>Жиенқұлова Л.Т.</i> Индустриалды-инновациялық үрдістер бағыты - мемлекет экономикасын дамуытудағы стратегиялық приоритет ретінде.....	340
<i>Исмуратов С.Б., Острианина Т.К.</i> Влияние рынков сельскохозяйственной техники на оптимальную структуру машинно-тракторного парка сельскохозяйственных предприятий Костанайской области.....	343
<i>Макода С.Л.</i> Основные тенденции развития бухгалтерского учета в сельском хозяйстве.....	349
<i>Мальха Е.Ф.</i> Роль рынка поддержанной техники при формировании материально-технической базы агропромышленного комплекса.....	350
<i>Мамцев А.Н., Соловьева Е.А.</i> Обеспечение продовольственной безопасности в малых городах России.....	352
<i>Ма Тянь</i> Управление маркетингом компании.....	355
<i>Нифонтова Е.А.</i> импортозамещение в свиноводстве.....	357
<i>Онищенко А.П.</i> Сравнительная оценка качества комплектных постельных принадлежностей, реализуемых в розничной торговой сети г.Троицка Челябинской области.....	359
<i>Оспанқұлов Е.Е.</i> Методология оценки экономического потенциала развития региона в РК.....	362

обеспечивает сохранение направленности и энергичности действий.

Мы обнаружили, что у обучающихся с низким уровнем духовно-нравственного развития проявляются следующие тенденции: неумение, нежелание проявить себя, реализовать свои творческие возможности, развивать духовность; пассивное потребление художественной культуры заметно преобладает над творческой деятельностью в различных областях духовной культуры; неудовлетворительное состояние познавательной активности, ценностные ориентации свидетельствуют о недостаточной сформированности духовных потребностей. Их активность обуславливается требованием окружающих. – 15%.

Среди причин, отрицательно влияющих на духовное самосовершенствование, обучающиеся выделили следующие: недостаточная сила воли - 9%; импульсивные действия – 9%; незнание приемов и способов преодоления трудностей и самосовершенствования – 4%; бездушность, элементаризм чувств, их сведение к отрицательным жизненным влечениям, равно как отказ от них, аскетизм, ханжество – 14%; бездуховность, мнимая духовность, суррогаты духовности – 24%; рассмотрение и решение многих проблем жизнедеятельности, не связанных с формированием личности, совершенствованием духовных и нравственных основ – 8%.

Таким образом, результаты диагностики начального уровня духовно-нравственного развития личности обучающихся следующие в %: (см. таблицу 1)

Таблица 1 – Результаты диагностики начального уровня духовно-нравственного развития личности обучающихся.

Курс	1 курс	баллы	2 курс	баллы	3 курс	баллы
Кол-во студ.	123		107		80	
Бакалавр						
Уровни	Высокий	23	Высокий	25	Высокий	27
	Средний	40	Средний	42	Средний	41
	Низкий	37	Низкий	33	Низкий	31
Магистратура						
Уровни	Высокий	32	Средний	42	Низкий	28
Кол-во магистр.		37		37		37

Выход нам видится в изменении психологической системы, в которую включены сформировавшиеся качества, и таким образом нейтрализации отрицательных свойств путём усиления положительных, придания их проявлениям нового смысла и значения. Способ изменения системы состоит в изменении социального направления деятельности личности, тех её свойств, которые легче поддаются изменению. На этой основе можно дать новое применение волевым качествам, мягкости характера, доброте, нейтрализовать агрессивность и жестокость. Необходим комплекс мер, индивидуально подобранных не только для разных людей, но и для одного человека на разных этапах его развития.

Список литературы:

1. Мельников В.М., Ямпольский Л.Т. Введение в экспериментальную психологию личности – М, просвещение, 1985- 315с.
2. Собчик Л.Н. Психология индивидуальности. Теория и практика психодиагностики. – М., речь, 2005. 624 с.

УДК 378.02:37.016

МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДІ МАМАНДЫҚҚА САЙ КӘСІБИ БАҒЫТТА ОҚЫТУ

Шаматова Б.А.

А.Байтұрсынов атындағы Қостанай мемлекеттік университеті

Тілдік даярлау орталығының оқытушысы

Мақалада мемлекеттік тілді кәсіби бағытта оқытудың тиімді әдістері мен құралдары қарастырылған. В статье рассмотрены перспективные методы и средства в обучении профессиональному казахскому языку The article deals with promising methods and means of teaching the Professional Kazakh Language.

Еліміз тәуелсіздік алып, қазақ тілі мемлекеттік тіл мәртебесін алғалы тіл саясаты тұжырымдамасы бойынша көптеген іс-шаралар жүргізілді. Басқа ұлт өкілдеріне қазақ тілін оқытудың практикалық тәжірибесі көбейіп, әртүрлі бағыттағы әдістемелер ұсынылып, оқыту жүйесін қамтамасыз етуге бағытталған сан алуан әдістемелік нұсқаулар, оқулықтар, тілашар мен сөздіктер шығарылып жатыр.

Тілдерді үйрету әдісі үнемі заман талабына, уақыт ағымына қарай өзгеріп, дамып, жетіліп отырады. Бірақ бүгінгі күннің қазақ тіліне деген сұранысы басқаша. Еліміз білім берудің жаңа жүйесін жасап, әлемдік білім беру кеңістігіне бағыт алды. Білім беру парадигмасы өзгерді, мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болды. Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев «Қазақстан – 2050 Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Жолдауында «Бәсекеге қабілетті дамыған мемлекет болу үшін біз сауаттылығы жоғары елге айналуымыз керек. Біздің азаматтарымыз үнемі ең озық жабдықтармен және замануи өндірістерде жұмыс жасау машығын меңгеруге дайын болуға тиіс», – деді.[1]. Бұл талап жаңа ғасырдағы білім саласы қызметкерлеріне аса жауапты міндеттер жүктейді. Білімді жоғары сапаға көтеру, замануи білім беруді қалыптастыру, білікті мамандар қатарын көбейту. Қазіргі замандағы білім берудің негізгі мақсаты – қоғамның талаптарына сай бәсекеге қабілетті, өмір сүруге бейім, өзіндік пікірі бар жеке тұлғаны қалыптастыру болып табылады. Маманның біліктілігі мен кәсіби деңгейінің жоғары болуы оқытуды дұрыс ұйымдастыра білумен байланысты.

Жоғары оқу орындарында мемлекеттік тілдің белсенді қолданылуы үшін болашақ мамандардың кәсіби біліктілігін арттыруға бағытталған жұмыстарға айырықша назар аударылып, қазақ тілін қолдану деңгейін жоғары дәрежеге жеткізу міндеті көзделуде. Нақты айқанда, білім алушыларды мамандығына бейімдеп оқыту әдістемесі қолға алынуда. Бүгінгі білім алушы – ертеңгі маман. Ол мемлекеттік тілді өз дәрежесінде жетік меңгерумен қатар, өз мамандығына байланысты лексиканы игеріп, іс-қағаздарын сауатты жүргізуі қажет. Алған білімін болашақ кәсіби қызметінде пайдаланатын дәрежеде болуы тиіс. Осы мақсатты іске асыруда студенттерге іскерлік қарым-қатынасты дұрыс оқыту қажеттігі күннен-күнге айқын сезілуде.

Қазіргі таңда тілді оқытудың ең басты бағыты – қатысымдық бағыт. Тілді қатысымдық тұрғыдан меңгертуге оқытушылар да, әдіскер-ғалымдар да ерекше назар аударып отыр. Себебі, қатысымдық бағыт бүгінгі уақыт сұранысынан туып отырған заман талабына жауап бере алады.[3].

Қатысымдық оқытудың нәтижесі – тілдік қатынас. Осы тілдік қатынас бойынша зерттеу жүргізіп, оның тілдерді оқытудағы тиімділігін көрсеткен, тілдік қатынастың тұжырымын жасаған ғалым Ф. Оразбаеваның сөзімен алсақ, «Тілдік қатынас – жай ғана қарым-қатынас дегеннен гөрі тамыры тереңге кеткен, өмірде өзіндік орны бар, қоғамның дамуы үшін қажетті қоғамдық-әлеуметтік ақпараттардың жиынтығы арқылы адамдардың бір-бірімен пікір алмасуы, адамдар қатынасының түп қазығы дегенді білдіреді»[2] – дейді. Қатысымдық қызмет бойынша хабар таратушы мен хабар қабылдаушылар тілдік қарым-қатынастың барлық түрлерін іс жүзіне асыра отырып, хабар арқылы бір-бірімен қарым-қатынастық қызмет атқарады. Кәсіби тілде қарым-қатынас жасау сөйлесім әрекетінің барлық түрлері тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым, тілдесім әрекеттерінің негізінде жүзеге асырылады.[5].

Қатысымдық тұрғыдан білім алушыны мамандық тілінде сөйлетуде мәтіннің атқаратын рөлі зор. Әдіскер ғалымдардың еңбектеріне сүйенсек Ф.Оразбаева өзінің «Тілдік қатынас: теориясы және әдістемесі» атты зерттеу еңбегінде: «Мәтін – адамдар арасындағы тілдесімдік қатынастың жемісі. Адам өз ойын екінші біреуге жеткізген кезде қалай болса солай айтылған сөйлемдер тізбегін құрамайды. Керісінше, жинақталған пікірін, көзқарасын бір-бірімен ой жағынан да, қалпы тарапынан да бірлескен сөйлемдер жүйесімен, яғни мәтін арқылы жеткізеді, баяндайды.... Адам тілдік қатынаста үлкенді-кішілі, ірілі-ұсақты мәтіндерді сөйлесім әрекетінің кез-келген кезеңінде ойдан құрап, қолдана береді»[2]- деп атап өтеді. Мәтін арқылы білім алушы болашақ мамандығына байланысты пайдалы мағлұматтар алады, атқарылатын іс-әрекеттеріне байланысты ақпаратпен қамтамасыз етіледі. Мәтінде қамтылатын материалдар жүйесі мамандыққа қатысты оқытылатын арнайы пәндермен тығыз байланыста алынады, өйткені, білім алушы оны оқу барысында орыс тілінде өтеді. Ал, қазақ тілі сабағында мәтінді оқып, аудару кезінде, оған өзінің негізгі пәні бойынша өткендіктен мазмұны түсінікті болып, қазақша аудармасын есте сақтауға тырысады. Әрине, оқулықтағы мәтіндер көлемі жағынан тақырыбына қарай көлімдірек болады. Өзге тілді аудиториядағы білім алушыларға мәтін түсінікті болу үшін, әр тақырыптан ең негізгі ереже, тұжырымдары мен керекті тұстарын іріктеп, шағын мәтіндер жиынтығын құру керек. Әр мәтіннің соңында білім алушының еркін аударып үйренуіне және түсініп оқуы үшін қазақша орысша сөздер тізімін, түсіндірме сөздіктер, терминологиялық сөздіктер берген дұрыс. Бұдан білім алушы жаңа сөздердің жаңа баламаларымен, терминдердің аудармасымен танысып, аударма, кәсіби бағыттағы сөздіктерді пайдалана білуге, кәсіби тілдің қолданылу жағдайларын ажырата білуге үйренеді. Сондықтан мәтінде кәсіби терминологияны көбірек қамтыған жөн.

Кәсіптік қазақ тілін меңгеруде сөздік жұмысқа да үлкен орын беріледі. Кәсіби сөздерді іріктеп қолдану, тұрақты тіркестер мен мақал-мәтелдерді пайдалану, тілдік жүйені дұрыс түсініп, жеткізуге үйрету арқылы білім алушылардың сөздік қорын молайтуға баса назар аударылады. Болашақ мамандарымыздың жаңа сөздермен, кәсіби ұғымдармен танысуына, олардың ойлау жүйелерінің іргеленіп, таным-түсініктерінің артуына жол көрсетіледі. Сонымен қатар, меңгерген лексиканы пайдалана отырып, сөйлем құрау, лексикалық және грамматикалық құрылымдарды дұрыс пайдалану игертіледі.

Тіл үйретуде жаттығудың түрлері неғұрлым көп болса, соғұрлым нәтижесі болмақ. Кәсіби тілді үйретуге арналған жаттығулар жүйесі үш түрге бөліп қарастырылды:

• **Машықтандыру жаттығулары** – білім алушы үйренген сөздік қорын ұтымды пайдаланып, оны кәсіби тілдік қатынаста шеберлікпен қолданудың амал-тәсілдерін берік меңгеруін әбден қалптастыру мақсатында орындалатын жұмыс. Жаттығудың тиімділігі – фразеологизмдерді қарым-қатынаста дұрыс

қолдану арқылы білім алушылар өз ойын әдемі, дәл білдірумен бірге, көркем сөйлеуге, сөз саптау шеберлігіне үйренеді. Білім алушылардың кәсіби сөздік қорын байытудың бір арнасы мақал-мәтелдерді меңгертумен байланысты [4].

• **Шығармашылық жаттығулар** – білім алушылардың кәсіби мәтін мазмұны бойынша кәсіптанымдық ақпараттарды саралап, зерделеу арқылы қабілетін жетілдіруге бағытталған жұмыс түрі. Өз мамандығы бойынша хаттар, баяндамалар, пікірлер, эссе жазу Коллаждармен жасалатын жаттығу жұмыстары орындалады. Коллаж – кәсіби ұғымдарды көрнекілік түрінде құрастырудан тұрады [4].

• **Кәсіби-жағдаяттық жаттығулар** – қатысым жасаушылардың бір-бірімен нақтылы бір тақырып, кәсіби жағдайға байланысты өзара пікір алысу, ойын жеткізу, мәлімет алу, қазақша қатынасқа түсу, сұхбаттасу дағдысын қалыптастыру мақсатында орындалатын жұмыс түрі. Бұл жағдаяттық сұхбаттармен, іскери ойындармен жұмыс жүргізу арқылы жүзеге асады. Мамандық бойынша радио, теледидардан ақпараттар тыңдап, пікір алмасу, дөңгелек үстел өткізу [4].

Сонымен қатар кәсіби қазақ тілі сабақтарында мәтінге байланысты құрастырылған сөзжұмбақ, аннограмма, криптограммалар, ребустар, түрлі ойын элементтерін қолдану білім алушының сабаққа деген қызығушылығын арттырып, ойлау, есте сақтау қабілетін дамытады. Сондай-ақ, білім алушыларды жаңалықтардан мамандыққа қатысты тақырыптармен танысып, газет-журналдағы мақалалармен өздік жұмыстарын жүргізуге үйрету. Оған арналған жаттығулардың түрлері өте көп.

Өз тәжірибемде сабақ барысында осы орайда жүйелі жұмыстар жүргізіп отыруға тырысамын. Мысалы, білім алушыны өз мамандығы туралы әңгімеге шақыру, мамандығының өмірге қажеттілігі жайында пікірлесу, диспут - әңгімелер ұйымдастыру, конкурс-сабақ өткізу, шығарма жаздыру, көрме ұйымдастыру, мамандықтарына байланысты «жәрмеңке» өткізу, білім алушыларды қысқа хабарлама, мақала жазуға, радио, теледидарда сұхбат беруге, сұхбат алуға дағдыландыру, еңбек ардагерлерімен, құрметті маман иелерімен кездесу өткізу, іскерлік ойындар ойнату. Осындай жүйелі жұмыстардың берер нәтижесі үлкен. Білім алушылар таңдаған мамандықтарының өмірге қажет екендігіне көздері жетеді, қоғамға қажет тіліктерін сезінеді, мақтаныш сезім ұялап, ертеңгі күнге сеніммен қарайтын болады. Осы модельдік әдіс білім алушылардың өз бетінше, дербес ізденуіне жол ашады, шығармашылық жұмыстарға баулиды. Қиялын, ойын ұштайды.

Кәсіби бағытталған лексиканы меңгерген әр білім алушының тілдік қатынасты еркін игеріп, әлеуметтік ортада өз орнын табуына мүмкіндік береді.

Әдебиет тізімі:

1. Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан - 2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Жолдауы. Астана, 2013
2. Оразбаева Ф. Тілдік қатынас: теориясы және әдістемесі. - Алматы, 2000
3. Қадашева Қ. Жаңаша жаңғыртып оқытудың ғылыми әдістемелік негіздері. - Алматы, 2001
4. Жоғары оқу орнындарында кредиттік оқу технологиясы бойынша оқу үрдісін ұйымдастыру туралы нұсқаулы хат. – 14.03.2008ж.

УДК 004.422.8

ЭФФЕКТИВНА ЛИ ИННОВАЦИОННАЯ МОДУЛЬНАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ТЕХНОЛОГИЯ И МОЖНО ЛИ ПРИМЕНЯТЬ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ?

Шаханова Р.А., Шоканова Р.Д., Алькеева С.М., д.п.н., профессор КазНПУ им. Абая, ст.преп., КазУТБ, магистр экон.наук, ст.преп. КазУТБ, г.Астана, Казахстан

Бұл мақалада тиімді және тиімді білім беру модулі технологияларының біреуін талқылайды. Бұл технологияның тиімділігі мазмұны бойынша жалпы білім беруге де, сол сияқты жеке білім беруге де тиімді. Инсайт - модульдік технология білімі, жоғары сапалы нәтижелерін, құзыреттілігін қалыптастыру, шығармашылық және оның ең жоғары нысанын дамыту толық игеруін көздейді

в данной статье рассматривается одна из эффективных и действенных образовательных модульных технологий. Эффективность такой технологии заключается в том, что по содержанию является общеобразовательной для всех и в тоже время индивидуальной. Модульная технология предполагает полное усвоение знаний, качественный результат, формирование компетенции, развитие креативности и ее высшей формы – инсайт.

This article discusses one of the effective and efficient educational module technologies. The efficiency of this technology is that the content is comprehensive for all and at the same time. Module technology supposes the complete mastering of knowledge, quality result, competence development, creativity and its highest form-insight.

Пути повышения эффективности обучения в системе высшей школы ищут педагоги всех стран мира. Одним из важных направлений разрешения названных проблем является разработка и внедрение инновационных образовательных технологий, основным признаком которых можно считать степень